

INTEGROVANÉ POVOĽOVANIE

DOMINIKA SZABÓOVÁ - MIROSLAV RUSKO

INTEGRATED PERMISSION

ABSTRAKT

Slovenská republika aproximovala smernicu Rady 96/61/ES o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia (IPPC - Integrated Pollution Prevention and Control). schválením zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia (IPKZ). Novými nástrojmi ochrany životného prostredia pri integrovanom povoľovaní sú najlepšie dostupné techniky (BAT – Best Available Techniques).

Kľúčové slová: integrovaná prevencia a kontrola znečistenia, BAT.

ABSTRACT

Slovak Republic implemented Council Directive 96/61/ES by approving of Act no. 245/2003 Coll. about IPPC (integrated pollution and prevention control). New environmental protection tools using by integrated permission process are Best Available Techniques (BAT).

Key words: Integrated Pollution Prevention and Control, BAT.

ÚVOD

Integrovaná ochrana životného prostredia tak predstavuje posun od starostlivosti o zložky životného prostredia (vzduch, voda, pôda) k výrobným činnostiam. Podľa výrobných činností je rozdelená aj pôsobnosť v oblasti integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia (IPKZ).

PRÁVNÁ ÚPRAVA INTEGROVANEJ PREVENCIE A KONTROLE ZNEČISŤOVANIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

V rámci aproximačného procesu sa v podmienkach SR zabezpečila implementácia Smernice Rady 96/61/ES zo dňa 24. 9. 1996 o integrovanej prevencii a kontrole znečistenia schválením zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia (IPKZ) a vyhlášky č. 391/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o integrovanej prevencii a kontrole znečistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Postupne boli prijaté novely zákona o IPKZ, t.j. zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia v znení zákona č. 205/2004 Z. z., zákona č. 220/2004 Z. z., zákona č. 572/2004 Z. z. a zákona č. 587/2004 Z. z.

Dňa 27.10.2005 NR SR schválila zákon č. 532/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Týmto zákonom sa preberá právny akt ES a EÚ, t.j. Smernica Rady 96/61/ES z 24. septembra 1996 o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania (Ú. v. ES L 257, 10. 10. 1996) v znení smernice 2003/35/ES Európskeho parlamentu a Rady z 26. mája 2003, ktorou sa ustanovuje účasť verejnosti pri navrhovaní určitých plánov a programov týkajúcich sa životného prostredia a ktorou sa menia a dopĺňajú s ohľadom na účasť verejnosti a prístup k spravodlivosti smernice Rady 85/337/EHS a 96/61/ES (Ú. v. EÚ L 156, 25. 6. 2003).

V zmysle zákona je správnym orgánom pre oblasť IPKZ Slovenská inšpekcia životného prostredia (SIŽP). V závislosti na transpozícii legislatívy EÚ do právneho systému Slovenskej republiky sa kompetencie Slovenskej inšpekcie životného prostredia (SIŽP) výrazne rozšírili, čo si vyžiadalo v roku 2003 zriadenie novej organizačnej zložky pre oblasť integrovanej prevencie a kontroly

PRECHODNÉ OBDOBIE V OBLASTI IPPC V SR

EÚ akceptovala žiadosť SR o prechodné obdobie do roku 2011 pri Smernici Rady 96/61/ES o integrovanej prevencii a kontrole znečistenia. Vzhľadom na nízku úroveň technologického vybavenia slovenských podnikov boli odhadované náklady implementácie noriem integrovanej prevencie a kontroly znečistenia približne na 25-30 mld. Sk. Ako konštatuje hodnotenie Európskej komisie v Súhrnnej monitorovacej správe o pripravenosti SR na členstvo v EÚ z 5.11.2003 v kapitole 22 – Životné prostredie, pre niektoré kategórie činností a prevádzky v určitých zariadeniach sa dojednali prechodné ustanovenia, t. j. najdlhšie do 31.12.2011 pre 10 zariadení s rôznou dĺžkou prechodného obdobia.

BREFs a BAT

BAT (Best Available Technique) sú definované ako najúčinnější a najpokročilejší stupeň vývoja použitých technológií a spôsobov ich prevádzkovania, ktoré sú vyvinuté v meradle umožňujúcom ich zavedenie v príslušnom hospodárskom odvetví za ekonomicky a technicky prijateľných podmienok s ohľadom na náklady a prínosy, pokiaľ sú prevádzkovateľovi zariadenia za rozumných podmienok dostupné a zároveň sú najúčinnějšíe v dosahovaní ochrany životného prostredia ako celku [2]. Výsledok formálnej výmeny informácií má formu referenčných dokumentov BAT (BAT Reference Documents – BREFs) a je postupne zverejňovaný pre všetky sledované činnosti, ktorá prináležia do režimu IPPC. Niektoré činnosti nie sú charakteristické len pre jedno priemyselné odvetvie (napr. chladiace systémy) - potom sa hovorí o medzisektorových BAT, ktoré sú zhromažďované v tzv. horizontálnych/ prierezových BREFs. Súčasťou systému musí byť spätná väzba o zavádzaní a dopadoch IPPC, vývoji environmentálneho profilu podnikov a dopadoch ich činnosti na životné prostredie. Priemyselným podnikom podliehajúcim do pôsobnosti IPPC vyplývajú zo smernice IPPC pomerne rozsiahle povinnosti informovať verejnosť o dopadoch svojej činnosti na životné prostredie. Informácie musia byť verejne prístupné a okrem základných údajov o podniku zahŕňajú informácie o emisiách a ďalších dopadoch činnosti na životné prostredie. Cieľom BREFs je poskytnúť informácie o danom odvetví, používaných technikách a procesoch, materiálových tokoch, emisných limitoch v členských štátoch EÚ a o monitorovaní emisií príslušným orgánom členských krajín EÚ, prevádzkovateľom priemyselných podnikov, Európskej komisii a širokej verejnosti pre smerovanie procesov stanovovania podmienok povolení. Jadrom každého BREFs je rad prvkov vedúcich k zisteniu, čo možno považovať za BAT na základe predchádzajúcich informácií a príslušných emisných limitov pre dané odvetvie. V závere BREF obsahuje informáciu o vyvíjaných technikách v danom odvetví. V žiadnom prípade by nemal obsahovať politické názory a stanoviská.

BREFs - vrátane emisných limitov - nie sú právne záväzné, poskytujú však najaktuálnejšie údaje o najlepších dostupných technikách, ktoré musia byť vzaté do úvahy pri vydávaní integrovaného povolenia. Odrážajú stav techniky, ktorý priemysel dosiahol. Priemysel tak svojimi inováciami umožňuje vytvárať nové štandardy v oblasti BAT a teda aj odvodených emisných limitov. Pri

rozhodovaní o emisných limitoch v jednotlivých prípadoch sa však musia brať do úvahy nielen lokálne podmienky ale aj ekonomické aspekty povoloňovaného podniku. Rozlišujeme:

- vertikálne BREFs - sú postupne zverejňované pre všetky sledované činnosti, ktoré spadajú pod Smernicu 96/61/ES o IPPC (Príloha I).
- horizontálne BREFs - niektoré činnosti (napríklad chladiarenské systémy) nie sú typické len pre jedno priemyselné odvetvie - vtedy sa hovorí o medzisektorových BAT, ktoré sú zhromažďované v tzv. horizontálnych BREFs.

V BREFoch sú zahrnuté informácie o potenciále efektívnosti techniky, predpokladané náklady a dobu za akú budú techniky komerčne dostupné. Tu sú uvedené aj techniky určené na riešenie environmentálnych problémov, ktorým sa začal prikladať význam vo vzťahu k danému sektoru len nedávno. Techniky už zavedené v iných odvetviach, a ktoré sa znova zavádzajú v danom odvetví, tu uvádzané nie sú. [10]

INTEGROVANÉ POVOĽOVANIE

Smernica IPPC upravuje niekoľko nových aspektov povoľovacieho procesu, s ktorými nie sú u nás žiadne praktické skúsenosti. Ide napríklad o integrované konanie, periodické obnovovanie vydaných povolení, účasť laickej a odbornej verejnosti na povoľovacom procese, trvalá integrovaná kontrola povolených zariadení a po ukončení prevádzky zariadenia uvedenie tohto miesta do uspokojivého stavu [3]. Novými sú aj nástroje ochrany životného prostredia pri integrovanom povoľovaní, ako sú najlepšie dostupné techniky (BAT – Best Available Techniques) pre zariadenia spadajúce pod IPKZ smernicu a normy kvality životného prostredia, ktoré u nás nie sú zatiaľ vypracované a vydané.

Nové prvky IPPC smernice:

- integrácia – nový integrovaný spôsob povoľovania (integrované povolenie),
- znečistenie – je tvorené nielen látkami, ale aj hlukom, teplom a vibráciami,
- obnovovanie integrovaných povolení – pravidelné hodnotenie a aktualizácia podmienok vydaných integrovaných povolení,
- účasť verejnosti – zverejňovanie žiadostí o integrované povolenie a možnosť nahliadania a pripomienkovania, zverejňovanie vydaných integrovaných povolení, výsledkov sledovania znečisťovania a zoznamu hlavných emisií a zdrojov Európskou komisiou každé 3 roky (EPER),
- informovanie o cezhraničných vplyvoch – v prípade významných negatívnych účinkov na životné prostredie iného členského štátu,
- uvedenie miesta prevádzky do uspokojivého stavu po ukončení jeho činnosti. [10]

Poznanie vzťahu požiadaviek zákona o integrovanej prevencii a požiadaviek noriem pre EMS a QMS je výrazne stimulujúcim faktorom ako pre prípravu žiadosti o integrované povolenie, tak pre uplatňovanie systémov environmentálneho manažérstva a ich auditovanie, certifikovanie, overovanie [4], [7]. Hlavným cieľom je ochrana životného prostredia ako celku pred priemyselným a poľnohospodárskym znečistením reguláciou prevádzky vybraných zariadení [1], [5]. Vyššieho stupňa ochrany životného prostredia je možné dosiahnuť predchádzaním znečisťovania použitím BAT [6]. Súhrn európskych najlepších dostupných techník je uvedený v referenčných dokumentoch známych pod skratkou BREFs a pripravovaných v EÚ v rámci tzv. Systému výmeny informácií Európskym úradom pre IPPC.

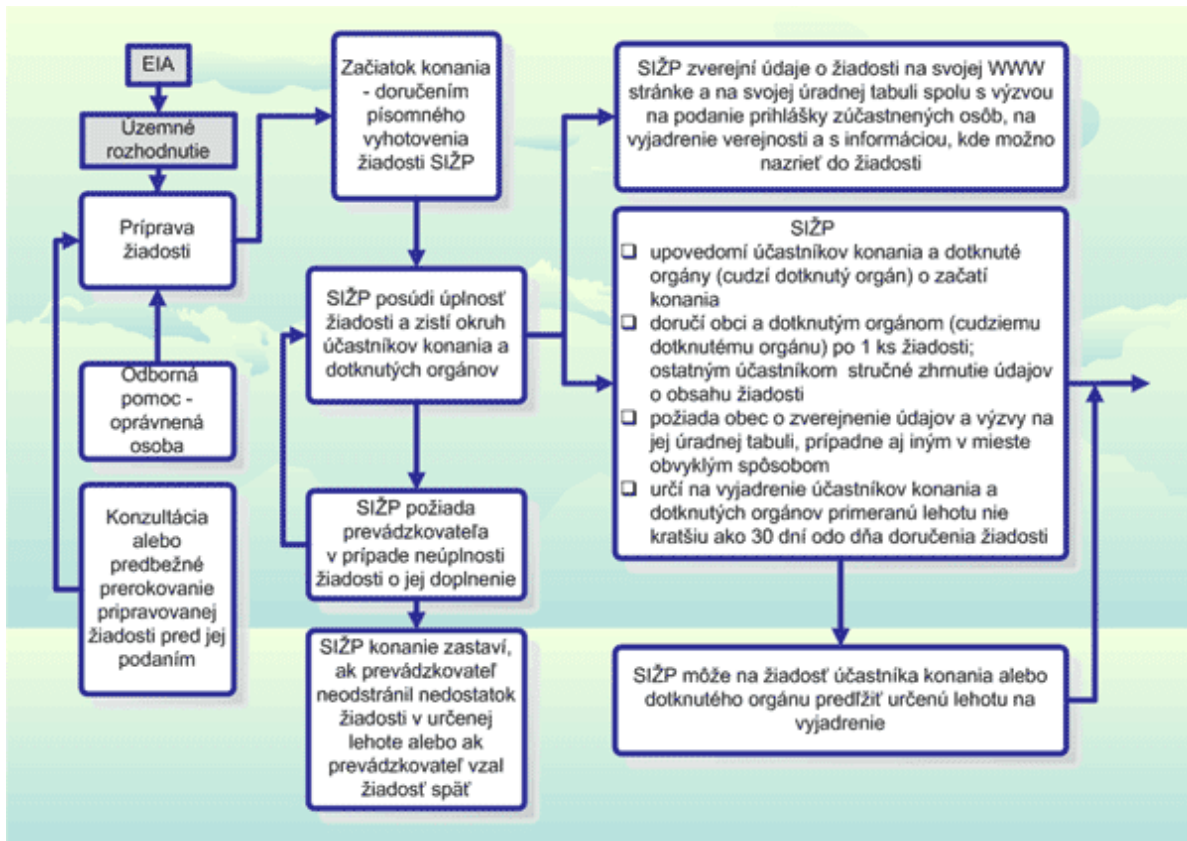
Európska komisia pri zavádzaní integrovanej prevencie a obmedzovaní znečistenia nechce a ani nemôže predpisovať konkrétne riešenia. Ako podklad na stanovenie „integrovaných“ štandardov

RUSKO, M. – BALOG, K. [Eds.] 2007:
Manažérstvo životného prostredia 2007 ▼▲▼ Management of Environment '2007
zo VII. konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5. - 6. 1. 2007 v Jaslovských Bohuniaciach
Proceedings of the International Conference, Jaslovské Bohunice, 5-6 January 2007
Žilina: Strix et VeV. Prvé vydanie. ISBN 978-80-89281-18-3.

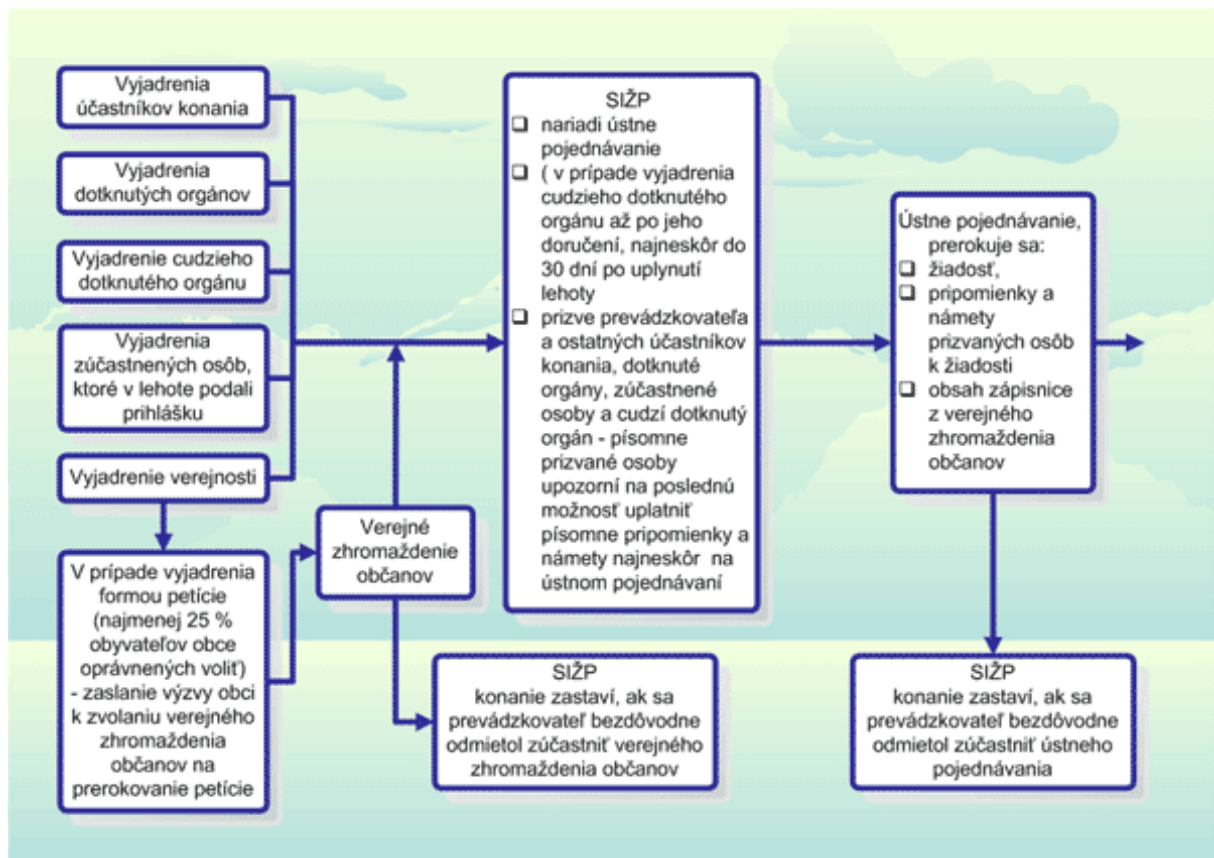
preto používa metódu benchmarking, t. j. porovnávania parametrov jednotlivých používaných technológií a postupov.

Vydanie integrovaného povolenia nahrádza väčšinu zložkových povolení [11]. Proces vydania integrovaného povolenia je zobrazený na obrázku. [10]

BREFs sumarizujú a odporúčajú (ale nie záväzne) najlepšie dostupné techniky v danom priemyselnom odvetví. Sú pripravované technickými pracovnými skupinami TWGs (Technical working groups) v EÚ ako podklady pre prípravu žiadostí o integrované povolenie [2]. TWGs pozostávajú z expertov z členských krajín EÚ, krajín EFTA (European Free Trade Association - Európska asociácia voľného obchodu) a asociovaných štátov, ktorí zastupujú priemyselné a mimovládne environmentálne organizácie. Tieto pracovné skupiny pripravujú BREFs na základe získaných informácií. Na výmenu informácií dohliada IEF (Information Exchange Forum - Fórum pre výmenu informácií) ktoré sa schádza 2-3x za rok a podáva oficiálne pripomienky k návrhom BREFs [9]. Samotné spracovanie referenčných dokumentov prebieha v niekoľkých fázach (1. návrh, 2. finálny návrh, 3. prijatý dokument). [8]

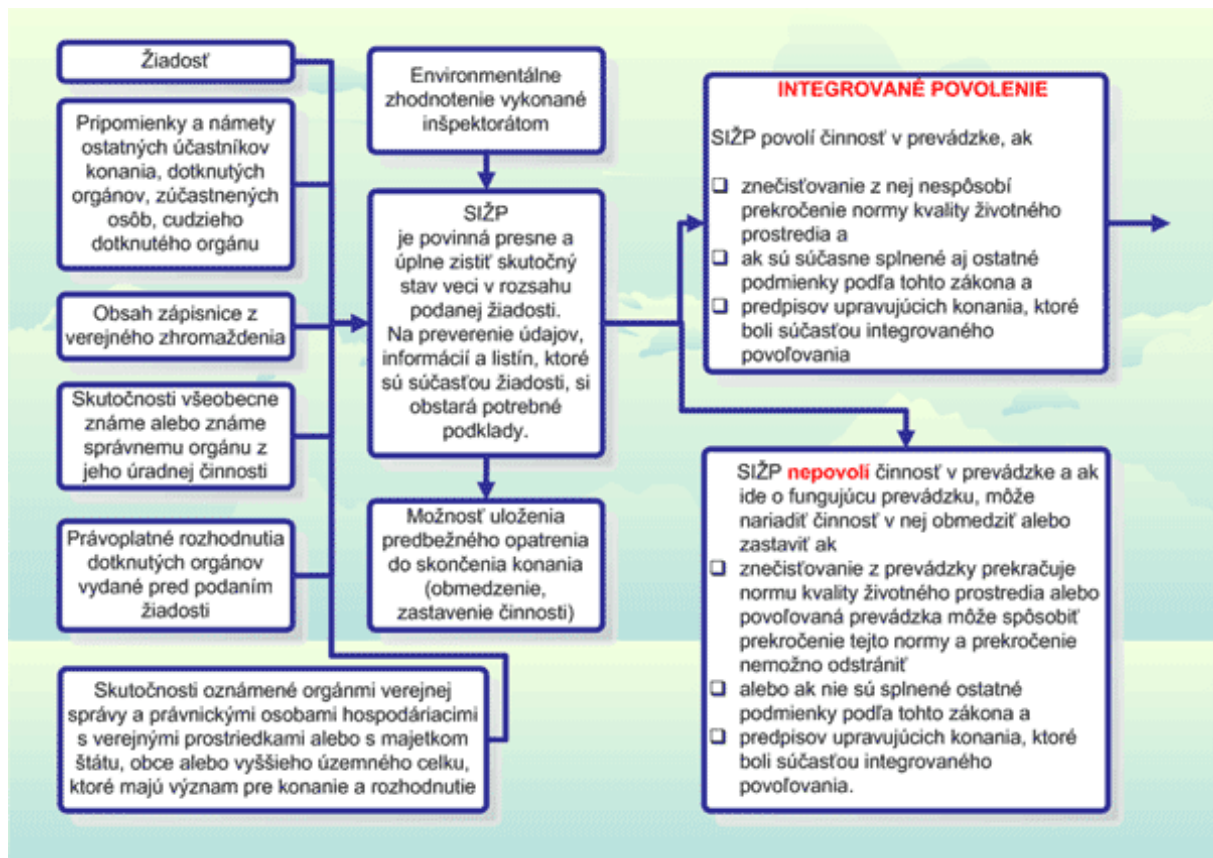

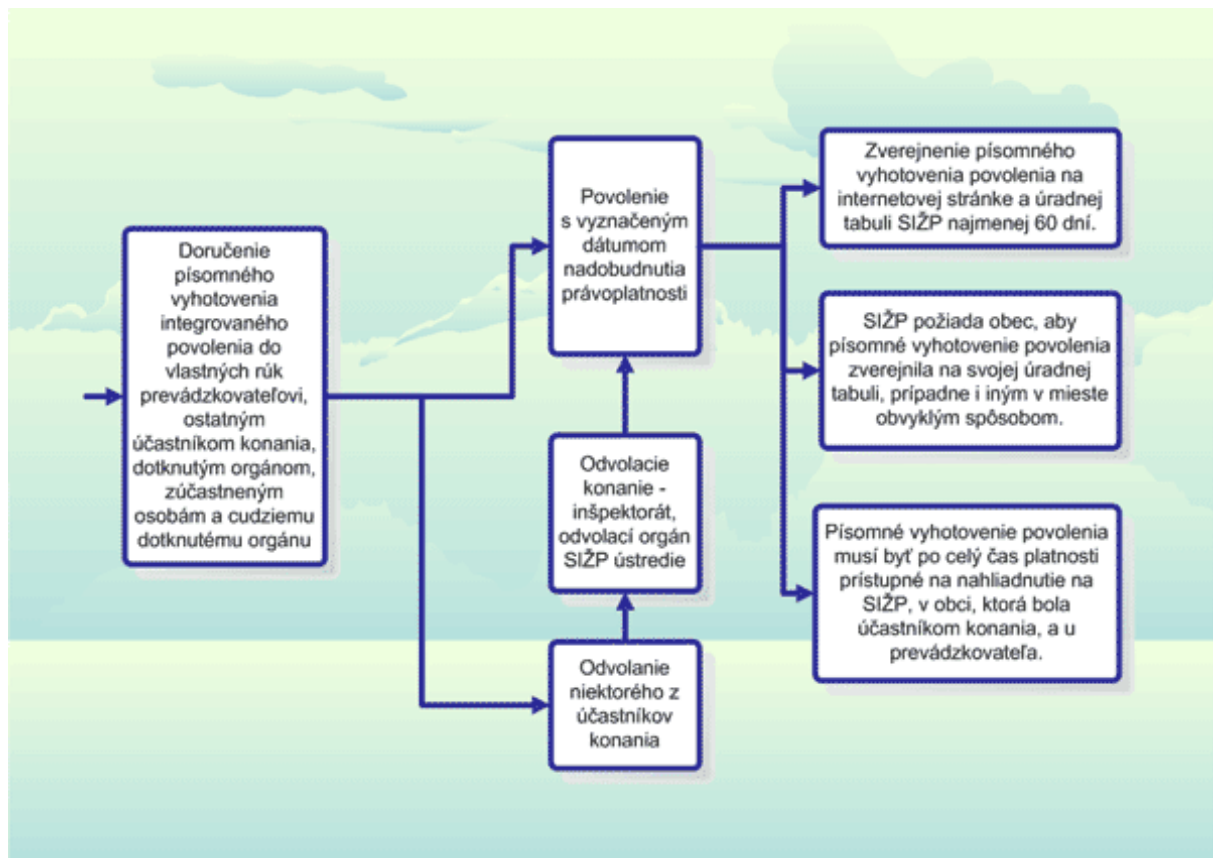
RUSKO, M. – BALOG, K. [Eds.] 2007:
Manažérstvo životného prostredia 2007 ▼▲▼ Management of Environment '2007
zo VII. konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5. - 6. 1. 2007 v Jaslovských Bohuniach
Proceedings of the International Conference, Jaslovské Bohunice, 5-6 January 2007
Žilina: Strix et VeV. Prvé vydanie. ISBN 978-80-89281-18-3.

RUSKO, M. – BALOG, K. [Eds.] 2007:

Manažérstvo životného prostredia 2007 ▼▲▼ Management of Environment '2007
 zo VII. konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5. - 6. 1. 2007 v Jaslovských Bohuniach
 Proceedings of the International Conference, Jaslovské Bohunice, 5-6 January 2007
 Žilina: Strix et VeV. Prvé vydanie. ISBN 978-80-89281-18-3.

EURÓPSKA KANCELÁRIA IPPC

BREFs sú výsledkom výmeny informácií o aktuálnom vývoji BAT a odvodených emisných limitoch. Táto výmena sa uskutočňuje v rámci špecializovanej TWG, ktorá je primárnym zdrojom všetkých informácií požadovaných pre BREFs a je vytvorená v rámci Európskej kancelárie IPPC (European IPPC Bureau) priamo pre daný účel. Tvorbu BREFs zabezpečuje Európska kancelária IPPC a konečnú zodpovednosť za zverejnenie BREFs má Európska komisia.

Európska kancelária IPPC

- má sídlo v Seville v Španielsku,
- je sekretariátom systému výmeny informácií a vykonáva koordinačné a technické práce,
- zabezpečuje výmenu technických informácií o BAT a prípravu BREF, ktoré musia byť zohľadňované v integrovanom povolení príslušným orgánom,
- podrobné informácie o činnosti Európskej kancelárie IPPC, príprave BREF a výmene informácií o BAT sú dostupné na adrese: ><http://eippcb.jrc.es>< .

ZÁVER

Smernica o integrovanej prevencii a kontrole znečistenia upravuje niekoľko nových aspektov povoľovacieho procesu, napríklad o integrované konanie, periodické obnovovanie vydaných povolení, účasť laickej a odbornej verejnosti na povoľovacom procese, trvalá integrovaná kontrola povolených zariadení a po ukončení prevádzky zariadenia uvedenie tohto miesta do uspokojivého stavu. Novými sú aj nástroje ochrany životného prostredia pri integrovanom povoľovaní, ako sú najlepšie dostupné techniky (BAT) pre zariadenia spadajúce pod Smernicu Rady 96/61/ES o integrovanej prevencii a

kontrole znečisťovania životného prostredia a normy kvality životného prostredia, ktoré u nás nie sú zatiaľ vypracované a vydané.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] BADIDA, M. – VARGOVÁ, J. - HRICOVÁ, B., 2006: The possibilities of the improvement of environmental performance of industrial products. - In: 9th International Scientific Conference MMA 2006 Flexible Technologies 15-16 June 2006, Novi Sad, Serbia and Montenegro.
- [2] ČEÚ. [on-line] IPPC [cit. 2004-05-16] Available on-URL: ><http://www.ceu.cz/ippc/columns/bat.asp><
- [3] HORSÁK Z., 2006: Integrated System for Disposal of Biodegradable Waste – speciál portal, MZLU Agronomická fakulta : MendelNet 06, listopad 2006, ISBN 80-7157-993-X
- [4] CHOVANCOVÁ, J. - MAJERNÍK, M., 2007: Kľúčové indikátory environmentálneho správania a ich stanovenie pre potreby environmentálneho reportingu. - In: Environmentálne inžinierstvo a manažérstvo : Zborník príspevkov zo 4. Medzinárodnej konferencie EIaM 2007 : 22.-24.10.2007, Herľany. Košice : Sjf TU, 2007. s. 242-247. ISBN 978-80-8073-894-5.
- [5] KOTOVICOVÁ, J. et al. , 2003: Čistší produkce. - Brno: MZLU. 134 s., ISBN 80-7157-675 - 1.
- [6] Lumnitzer, E. - BADIDA, M. – MAJERNÍK, M. – BOSÁK, M., 2001: Planung und Steuereungs in der weiterer Entwicklung der integrierten Produktion, Archives of Mechanical Technology and Automatization, vol. 21, nr.2, Poznaň, 2001, pp.147-153, ISSN 1233-9709
- [7] MAŇKO, M. - LIBERKOVÁ, L. - HRICOVÁ, B., 2005: The basic access into the integration management system. – In: 5 th International conference of PhD students, University of Miskolc, Hungary, 14 -20 august 2005, s.129 – 132, ISBN 963 – 661 – 673 6, ISBN 963 – 661 – 6737
- [8] MARŠÁK, J. – SLAVÍK, J. a kol. 2007: Integrovaná prevence a omezování znečištění. – Praha: MŽP ČR, ISBN 80-7212-463-3.
- [9] MŽP SR. [on-line] BREF [cit. 2004-05-16] Available on-URL: ><http://www.enviro.gov.sk/minis/ipkz/index.html><
- [10] SIŽP. [on-line][cit.]Available on-URL:www.sizp.sk
- [11] SUCHANEK, Z., 2004: EMS a IPPC. – In: RUSKO,M., BALOG,K. [Eds.] Manažérstvo životného prostredia 2003, Zborník - III. konferencia 11.-12.12.2003 v Trnave. Trnava : STU, 2004, ISBN 80-227-2005-4.

ADRESY AUTOROV

Ing. Dominika SZABÓOVÁ, Slovenská inšpekcia životného prostredia, Karloveská 2, 842 22 Bratislava, Slovenská republika, e-mail: >szaboova@sizp.sk<

RNDr. Miroslav RUSKO, PhD., Slovenská technická univerzita v Bratislave, Materiálovotechnologická fakulta Trnava, Ústav bezpečnostného a environmentálneho inžinierstva , Botanická 49, 917 01 Trnava, Slovenská republika, e-mail: >mirorusko@centrum.sk<

RECENZENT

Prof. Ing. Milan PIATRIK, PhD., Katedra environmentálneho manažérstva, Fakulta prírodných vied, UMB Banská Bystrica, Tajovského 40, 974 01, Banská Bystrica, Slovenská republika, e-mail: >piatrik@fpv.umb.sk<